

Глас Васојевића

БРОЈ 13 · БЕОГРАД, О АРАНЂЕЛОВУ ДНЕ 2003

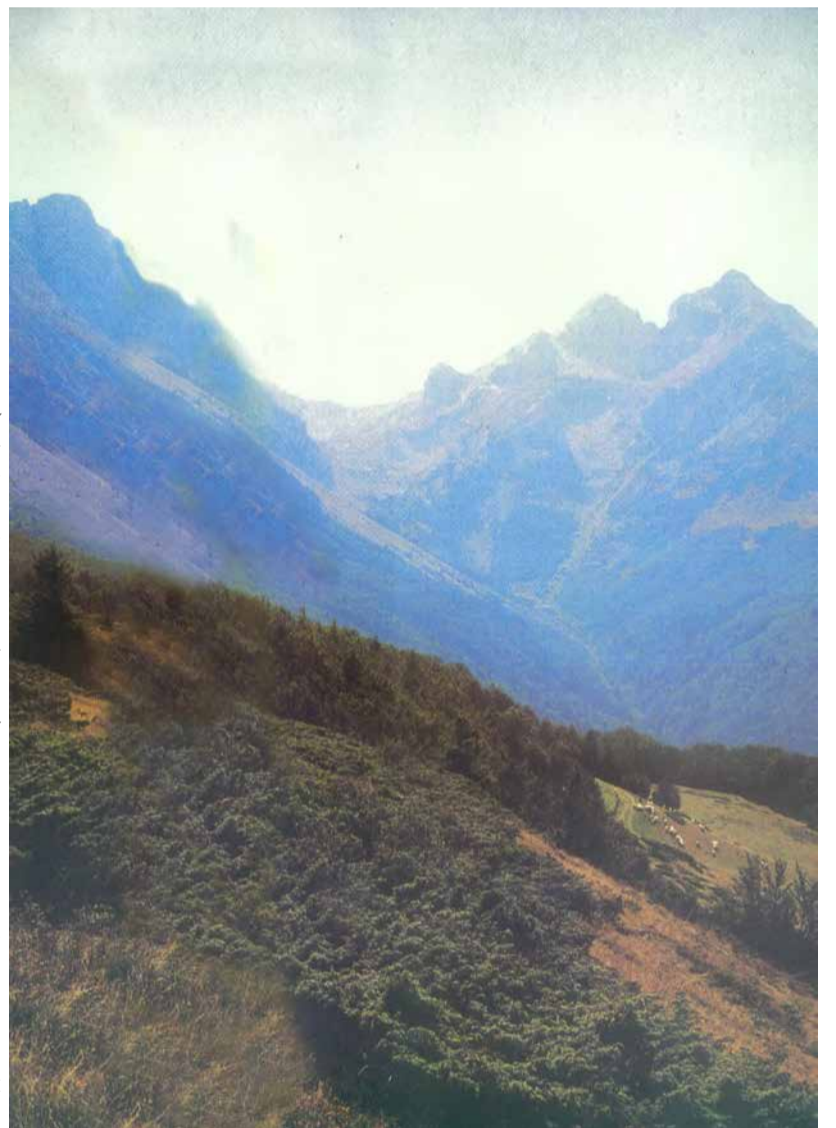

СРЕЊНА СЛАВА ВАСОЈЕВИЋИ

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ С КОМОВА

Рај међу планинама

И Швајцарска би се пред овом лепотом поклонила

Комови

Андријевица, октобра
Од Бјеласице, преко Комова, до Проклетија простира се овоземаљски рај. Била су тамо људска станишта, катуни, водопоји, весеље, момачко и девојачко. Па су, онда, зарасле стазе и богазе. Рај ужива само у себи. Беспућем се не стиже у недра најлепших планина. А оне маме. Да је човек направио себи угођај, да је кроз планине уградио вене, оно што их друмовима зову, и људска коначишта и друга савремена уживала. Швајцарска би се пред овом лепотом поклонила. Само на Бјеласици и Комовима има 16 врхова преко две хиљаде метара, на које се ослања небо, а испод њих по Бјеласици кинђуре се плаветнилом горске очи. Тако овде језера зову. Само на Бјеласици шест их има.

Из Андријевице, испод Комова, као уосталом и у Колашину, Беранама и Бијелом Пољу, гледају горе у планине, гледају, маштају и верују...

- Кад ће будућност са Комова у Андријевицу—питамо Веселина Бакића, градоначелника Андријевице, који је већ два пута, заредом, председник општине.

- Можда је пребогата прошлост одложила долазак будућности. Њу не вреди само чекати, већ је непрестано призивати и градити путеве да дође—каже градоначелник.

Андријевица, варошица у којој се последњих деценија број становника држи око хиљадарке, после суморних суседних Берана, притиснутих сиромаштвом из затворених предузећа и живота, који се вратио много уназад, делује освежавајуће. Језгро града, или боље рећи једна подгачка улица, беспрекорно чиста, а дуж магистрале, по сеоским аутобуским стајалиштима, лепо уређене клупе и настрешнице. Ово је једини црногорски град и крај где са отпадом нема проблема. Људи су уредили депонију за одвоз смећа. Захваљујући међународним донацијама и организацијама са којима се лепо слажу, чак су и по селима постављени контејнери. Мала Андријевица има камионе за одвоз смећа, чишћење снега. Опет донације...

Стићи ће будућност са Комова и Бјеласице. Пет општина северне Црне Горе духом, душом и изворима живота, вековима везани за комплекс ових планина, заједнички раде да будућност у виду туризма крене одозго у долини Лима и Таре.

- Биће једнога дана—каже председник Бакић.

Биће једнога дана вероватно подигнута и зграда Дома културе у Андријевици. Темељи су ту. Њих је република поставила 1997. године и уговорила да све гуде готово за 14 месеци. Онда су републички јавни радови дигли руке од дома и од Андријевице. Тих 14 месеци никако да дође, а прошло је готово стотину месеци. Дом је у темељима. Од 1997. године Република и не свраћа у Андријевицу.

- Удаљени смо од свих токова реформи. С неразвијеном привредом и неискоришћеним изванредним природним лепотама, сами радимо на стварању повољнијих услова за живот. Република нам чак и дугује још од лане 100 хиљада евра. То је за нас велики новац, који би решио многе проблеме. Програм развоја Комова и Бјеласице и интегралног развоја Проклетија је на прагу. Уздамо се у страна улагања—нада се председник Бакић у будућност са планине. И Црна Гора ће се, ваљда, сетити да постоји Андријевица и општина у којој су од седам хиљада становника око хиљаду избеглице. Некадашња савезна валда лепо је кренула да решава проблем избеглица које остају у Андријевици. Изградила је 20 кућа. Влада је укинута пре него што су куће прикључене на пратећу комуналну инфраструктуру. Тако и сада стоји. Андријевчани ће се снаћи, јер им притичу у помоћ УНХЦР, Швајцарска дирекција за развој и сарадњу. Андријевчани су са њима толоко лепо да се већ договарају о изградњи још 12 објеката за избеглице.

Тесне су везе и са Србијом и њеном привредом. Овде је доминантан “Соко Штарк”. Он спасава Андријевицу од дубоке беде.

- Не знам шта експерти Владе Црне Горе мисле о квалитету производа Фабике “Соко Штарк”, али знам да је то најуспешнији колектив на подручју наше општине. Добро би било да се есперти, а и сви ми позабавимо проблемима које ова фабрика има са превозом сировина и готове робе са подручја наше републике до седишта у Београду и обрнуто, јер су административне баријере између две републике највећи проблем овог колектива—ту председник Бакић види тешкоће.

Андријевица не воли зачаруеност. Она је 1912. године била центар округа за тај део севера, потом среско место, да би једно време остала без општине. Пуних 30 година требало је Андријевици да 1991. године врати статус општине. Духовити Андријевчани кажу да се не зна да ли ће дуже Андријевица чекати зграду дома културе него што је чекала да јој врате општину. Газда, у оба случаја, јесте Република.

Андријевица нема док културе, али има културу, нарочито писменост. Овдашња занимљива публикација “Времекази” казује да је, према попису становништва из 1909. године ид сваких 100 мушкараца 88 било писмено, жене су у оно време такође волеле књигу, На сваких 100 Андријевчанки 37 их је умело да чита и пише. По броју писмених само за један више било је једино Цетиње где се налазило седиште главара, учених и писмених људи.

Одмах, кад се уђе у зграду Скупштине општином са десне стране пише “Бифе библиотека” и показује стрелицом подрумске просторије.

- Увек кад се ишло у кафану, људи су овде говорили да су у библиотеци. Отуда и овај назив. Он удопуњује верност књизи, јер је библиотека овде основана још пре 110 година—вели Зоран Лекић, човек који осмишљава културне садржаје у Андријевици. Њих је толико да би јој могли позавидети и они градови који имају уредне културне просторе. Андријевица их нема, али културне садржаје има.

КО СМО И ШТА СМО?

Србин нас је родио и Срби се зовемо

У Црној Гори живе све сами чисти и прави Срби који говоре српским језиком. Већина су православне вјере, а има их нешто мало римокатоличке и мухамеданске вјере и сви смо српском поријекла и српске националности, записано је 1899. године у “Земљопис”, за трећи разред основне школе

У последњих неколико година интензивне дукљанизације Црне Горе није остао поштеђен ни школски систем, а првенствено школски програми и уџбеници из српског језика и књижевности и историје. Све је у циљу стварања нове државе, са новим народом и новом црквом и новим језиком.

ИМЕ И ОТАЏБИНА

Ради паралеле прошлости и садашњости, суштину овог питања довољно је сагледати кроз неколико ондашњих уџбеника. У првом реду то је Читанка за други разред основних школа. Њено прво издање штампано је на Цетињу 1896. године. Како је на њој писало, прегледала је и одобрила за штампу књажевско црногорска школска комисија. Читанку је саставио Ђуро Поповић.

На страни 78 је лекција са насловом “Име и отаџбина”. У њој пише: “Дјецо”! Вас је Србин родио, па с тога се ви Срби зовете. То ћете име ви до смрти ваше носити, њим ћете се пред свијетом дичити, и ако ко науми да вам мјесто њега друто какво име наметне, ви ћете онда прије умријети, него то допустити. Ви сте још мали и нејаки: но кад велики и јачи постанете, онда треба много којешта да чините за ваше отаџство, које се о вама брине, да будете срећни у животу.

Кад постанете људи, ви треба да волите ваше отаџство—Црну Гору, да све радо чините, што је потребно, да српски народ буде напредан и срећан”.

На страни 72 је и лекција са насловом “Народ у нашем завичају”.

У овој лекцији написано је ово: “У нашем завичају сви људи говоре истијем језиком, баш као и ми. Ми говоримо српскијем језиком, а ко год је од матере своје научио, још од малена, српски говорити, тај је Србин, пошто сви људи у нашем завичају говоре српскијем језиком, то је народ у нашем завичају српски.

Но, у нашем завичају не моле се сви људи Богу једнако. Једни иду у цркву, на летурђију, други на мису, а трећи у џамију. Они што иду на летурђију, то су Срби православне вјере; они што иду на мису, то су Срби римокатоличке вјере; они што иду у џамију, то су Срби мухамеданске вјере. Сви смо браћа, јер говоримо истијем језиком, српскијем, а брат је мио које вјере био. С тога треба да се љубимо и поштујемо, и да смо увијек једно другом у помоћи”.

Црна Гора јесте била мултиконфесионална, односно вишевјерска, али није била мултинационална држава, што показују ови текстови у уџбеницима.

Дакле, полазило се од неспорног момента њеног вишевјерског карактера, али као последице историјске околности, а њен српски национални карактер без обзира на вјероисповјест нико није спорио.

Још један уџбеник то потврђује. То је Земљопис за трећи разред основних школа. Имао је више издања, а прво је објављено 1899. године.

Саставили су га Ђуро Поповић и Јован Рогановић. У првом поглављу, са насловом “Наша домовина—Црна Гора” стоји:...”Сви људи који живе у нашој домовини јесу Срби, већином православне вјере, а има их мало римокатоличке и мухамеданске.

Сваки Србин у Црној Гори треба да искрено и свесрдно љуби своју слободну домовину—Црну Гору и свога књаза Николу”. У поглављу “Кратки преглед Књажевине Црне Горе”, са поднасловом “Народ” стоји: “У Црној Гори живе све сами чисти и прави Срби, који говоре српскијем језиком, а има их око 300.000 становника. Већина су православне вјере, а има их нешто мало римокатоличке и мухамеданске вјере, али треба знати, да смо сви српског поријекла и српске националности. “У поглављу “Управа” је написано “Црном Гором влада књаз Никола из славне српске породице Петровић—Његош...”

СРПСКИ ЈЕЗИК

... Осим Црне Горе има још српских земаља у којима живе наша браћа Срби. Неки су као ми слободни, а неки нијесу него су под туђином. Сваки Србин у Црној Гори дужан је пазити и љубити своју цјелокупну домовину и све српске земље у којима живе наша ослобођена и неослобођена браћа Срби”...

У “Наставном плану и програму за основне школе у Књажевини Црној Гори” од 1908. године предмети за изучавање били су Српска историја са земљописом и Српски језик са словенским читањем. У првом предмету као српске династије наведени су: Војисављевићи, Балшићи, Црнојевићи и Петровићи.

Из још једног уџбеника из времена постојања независне црногорске државе може се видјети какав је био национални идентитет њеног становништва? То је историја за трећи разред основних школа, чији је аутор Лазар Петровић. Штампана је на Цетињу 1906. године. За књаза Данила он је у њој написао: “И срцем и душом стара се за срећу и напредак цијелог Српства, а највећа му је мисао била уједињење његово... У најјачој мушкој снази зликовачка рука угаси потајно живот овом великом Србину господару”.

Пишући о развоју просвете у Црној Гори за вријеме књаза Николе, Петровић је констатовао: “Тако исто Књаз поклања своју бригу и будућим српским мајкама, за које постоји лијепо уређени женски завод Царице Марије на Цетињу.

Понос свеколиког Српства: Петар II Петровић Његош

Ђурђеви ступови—поводом годишњице устоличења његовог преосвештенства Епископа Будимљанско-никшићког Јоаникија

Еписком Будимљанско-никшићки, господин Јоаникије

ВЈЕРА ЈЕ ЗА ЈАКЕ КАРАКТЕРЕ

- Лимска долина је прије Немањића, а нарочито у њихово вријеме, била жила куцавица српског народа у духовном погледу. Овдје је, у цркви Светих апостола Петра и Павла у Бијелом Пољу, написано Мирослављево Јеванђеље и морам рећи да ми заиста немамо најранију књигу, и то не само због њене старине (настала крајем 12. века, прим. Т.О.) већ, прије свега, због њене естетске љепоте и њеног културног значаја. Ту је настало и Вуканово јеванђеље, па први препис Крмчије Светог Саве, односно чувена Морачка Крмчија коју је преписао велики еписком Будимљански Теофило 1252. године, а чији је предговор пренесен у доцнијој Иловачкој Крмчији. Потом бих поменуо манастир Шудиково, велики и изузетно жив културни центар за неколико стотина година. Не могу се ни пребројати књиге које су до данас сачуване, а настале су у Шудикову.

- У вјери има нешто, неки чудан извор који се не може разумом објаснити. И то може човјека снажно да мотивише. То је глас Божји и боголика душа се снажно напаја тим гласом, том љубављу коју осјећа. Што се дубље иде, све више се открива неисцрпно богатство које Црква има у својим ризницама, а што је добрим дијелом сакривено од овог свијета. Цркви је дато да уводи људе у тајну Божанске Љубави, али мора се присуствовати литургији да би се осјетило да ту Христос самог себе даје онима који га љубе. Даје им свој живот, напаја их својим духом, напаја их својом љубављу. Али, за вјеру је потребан подвиг.

Владичин двор—Ђурђеви ступови, с лева на десно: Владика Јоаникије, проф. Др Милија Зечевић, проф. Др Миомир Дашић и др Растислав Бабовић, Миљан Зечевић и Милан Вешовић

Пријем код његовог преосвештенства Епископа будимљанско-никшићког Јоаникија - проф. др Милија Зечевић са делегацијом

(Извор “Свевиће”)

Петар Кашарина Александар Милија Зечевић Александар

*Телеграм Њ.К.В. Престононаследника АЛЕКСАНДРА II,
Проф. Др Милији Зечевићу, Почасном председнику Удружења Васојевића*

Њ.К.В. Престононаследник
АЛЕКСАНДАР II

NJ.K.V. Prestolonaslednik
ALEKSANDAR II

19. јул 2003.

Г-дин Милија Зечевић
Почасни председник
Удружења Васојевића
Европски Универзитет
Цариградска 28
11000 Београд
факс: 3229-392

Поштовани господине Зечевићу,

Најлепше Вам захваљујем на позиву да присуствујем свечаности у Лијевој Ријеци, постојбини Васојевића, који су моји далеки преци. На жалост, због многобројних унапред прихваћених обавеза нисам у могућности да овом приликом будем са вама.

Јуначким Васојевићима вазда је било на срцу очување светлих српских народних и државних традиција. Сигуран сам да ће тако наставити да буде и у временима која долазе, упркос свим искушењима која нас очекују.

Молим Вас да свим организаторима и учесницима ове изузетне свечаности пренесете моје жеље да она протекне у најбољем расположењу, а свим Васојевићима моје најсрдачније поздраве.

Ваш,

Александар

Јеловица и Лубнице

Легенде наших старих спрам урбаних

ЈЕЛОВИЦА

Већина прича које данас слушамо уз кафу или кока - колу су пуне насиља, крви, пролазних љубави и без дубљег значења а, које се брзо заборављају, што и заслужују, мада им се често даје епитет урбаних легенди.

Са друге стране су неке старе и мени драже приче, које су на неки начин обиљежиле читаво моје дјетињство.

Наше народне приче, из цијеле Црне Горе, садрже расноврсне податке о чојству и јунаштву. Из њих се види да морал, данас често заборављен појам, представља непролазни идеал васцијелог народа. Проткане су сталним животним и моралним бојем између добра и зла, бојем за слободу, а против ропства, за правду и једнакост поноситог народа Црне Горе. У њима видимо како наши преци јуначки гину за моралне циљеве, али и јуначки побјеђују и како се "без голема мријет јада неће".

Чојство и јунаштво се састоји из више врлина – моралних вриједности. Ту спадају стремљење слободи, патриотизам, приврженост завичају, вредновање живота човјека, схватање правде, правичности, и дужности, част – понос, гостопримство, искреност, савјест или сопствени морални суд.

Личности из ових легенди, било да оне описују војевања или су лирске, су чврстог карактера. Њихове односе карактерише искреност, оданост и безгранична пожртвованост. Преко њих је дат поглед на свијет или животна филозофија ондашњих људи.

А нама, њиховим потомцима, је дужност и част да их сачувамо од заборављања, јер на тај начин и ми осјећамо своју припадност томе народу, и то нам даје снагу да и у садашњим временима опстајемо храбро и поносито као што су то чинили и наши преци.

Једну страну планине Бјеласица чини висораван Јеловица, а са друге је Колашин и Мојковац. Јеловица је на око 1200м надморске висине и њен врх Зекова глава је други по величини (после Дурмитора) у Црној Гори. Данас је то познато излетиште, посебно о Илин дану када се окупља наш народ из свих крајева Берана.

Сваке године, поред станова у која сељани с'прољећа, када се отопи снијег, долазе тјерајући стоку на испашу, ниче све већи број викендица. Носталгија оних који су давно напустили свој родни крај "вуче" да бар неколико дана у години проведу у овом бисеру међу планинама. Боравак на оваквом мјесту човјека испуни миром и окријепи му душу растрзану свакодневним брзим животом у градовима.

О љепотама нашег краја, посебно о Јеловици, испјеване су многе пјесме:
"Први катун од Лубница то је равна Јеловица,
Јеловицо ти једина, најљепша си од планина..."

ПРИЧА ИЗ ЛУБНИЦА

Многе легенде из нашег краја су заборављене. Неке чујемо у ријетким приликама окупљања фамилија, срећним или несрећним поводом. А неке опет знамо и имамо обавезу да их пренесемо јер говоре о нашој лози, нашем поријеклу или у мом случају настанку презимена.

Прича је везана за село Лубнице, на 12км од Берана према висоравни Јеловица. Да би се стигло до њега треба проћи кроз Доња села, а онда узаним, али асфалтираним путем уз ријеку Бистрицу кроз кањон Здравца. Лубнице заједно са Курикућама, Заград, Вуча, Главацима, Бастахама и Праћевцем чине Горња села. Ријека Бистрица настаје од три рјечице (Гуњара, Суводо и Јеловица) које се на дну

Маријан и Маријана (Кома) Ојданић

села спајају. Лубнице се данас састоје од Раковића, Обрадовића, Ојданића, Пешића и једне куће Кљајића.

Некада давно, у вријеме када су се зими гладни вуци спуштали из брда зими пред кућне прагове да похарају торове, јелена било по Јеловици, и није било потребе за забранама риболова и сјечу шуме, требало је наћи младу за најпознатијег момка у селу. Најбоље проводације тражиле су дјевојку која би одговарала изгледом, памећу и родом лубничком младожењи Или – Шћеку. Како се избор сужавао међу виђенијим дјевојкама издвојила се Ојдана из области око Мораче. Договори су постигнути и просци, упознати са свиме везаним за Ојдану, су дошли у просидбу. Недостатак младе, да храмље, нијесу знали и нијесу могли да запазе од дугих хаљина. Ни када су дјевери, након богате свадбе у Морачи, кренули натраг нијесу примијетили ништа. Тек наомак Лубница, на дну ријеке Јеловице, сјававши са коња да се мало одморе пред улазак у село видјели су да је Ојдани једна нога краћа. Уплашени због срамоте што од Или – Шћеке, што од села, побјегли су оставивши Ојдану саму у шуми. Али Ојдана, храбра и паметна, кренула је сама ка селу. Идући по мраку непознатим путем спотакла се и пала. Опилавши предмет закључила је да је то седло са њеног коња које су сватови због сујевјерја бацили. Подигла га је и окренута небу замолила Бога да јој помогне да се Лубничани уразуме, а од седла да се створи планина гдје ће се њени и Или Шћекини потомци окупљати. Стигавши у село Ојдана је затражила да упозна младожењу и његове родитеље. У разговору са њима и сватовима показала је сву своју величину и мудрост а љепотом засјенила сваку дјевојку. Или – Шћека је прекинуо све расправе и рекао: "Добро ми дошла и срећна ми била, дична дјевојко Ојдана"

Ојдана је у Лубницама, као ниједна жена ни прије ни послје ње, била цијењена и поштована. Жеље су јој услишене па је дочекала старост срећна и поносна уз бројне потомке. Они су, у знак поштовања према својој мајци, прозвани Ојданићи. А планина, па према легенди је седло стварно постало планина. На путу према Лубницама, у облику седла, једна планина носи назив Ојданино седло.

Неда Ојданић испред мотела у Јеловици

Стогови сијена на Јеловици

Срећна 2004. година

Проф. Др Милија Зечевић са дипломираним студентима Европског универзитета, Задужбина Илије М. Коларца, јун 2003. године

	ЈАНУАР					ФЕБРУАР					МАРТ					АПРИЛ					МАЈ					ЈУН				
ПОНЕДЕЉАК		5	12	19	26		2	9	16	23	1	8	15	22	29		5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28
УТОРАК		6	13	20	27		3	10	17	24	2	9	16	23	30		6	13	20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	29
СРЕДА		7	14	21	28		4	11	18	25	3	10	17	24	31		7	14	21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	30
ЧЕТВРТАК	1	8	15	22	29		5	12	19	26	4	11	18	25		1	8	15	22	29		6	13	20	27	3	10	17	24	
ПЕТАК	2	9	16	23	30		6	13	20	27	5	12	19	26		2	9	16	23	30		7	14	21	28	4	11	18	25	
СУБОТА	3	10	17	24	31		7	14	21	28	6	13	20	27		3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26	
НЕДЕЉА	4	11	18	25		1	8	15	22	29	7	14	21	28		4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27	

	ЈУЛ					АВГУСТ					СЕПТЕМБАР					ОКТОБАР					НОВЕМБАР					ДЕЦЕМБАР				
ПОНЕДЕЉАК		5	12	19	26		2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	29		6	13	20	27
УТОРАК		6	13	20	27		3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	30		7	14	21	28
СРЕДА		7	14	21	28		4	11	18	25	1	8	15	22	29		6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29
ЧЕТВРТАК	1	8	15	22	29		5	12	19	26	2	9	16	23	30		7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30
ПЕТАК	2	9	16	23	30		6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31
СУБОТА	3	10	17	24	31		7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25	
НЕДЕЉА	4	11	18	25		1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26	

На Љубану некад била младост и пјесма, а сада старост и сјета

•Љубан је пространа равна, комска планина оивичена са свих страна шумом и боровницом • Сва је сливена у имену љубави

Има нешто величанствено на Комовима, на Љубану. Све је овдје створено за поезију и човјекова радовања. Љубан је пространа равна, комска планина оивичена са свих страна шумом и боровницама која сваког љета остане неубрана. А неубрана боровница је као непољубљена дјевојка која покрај извора сања момачке руке. Испод Љубана протиче ријека Љубаштица сва

Комови—букети од брилијаната

Године 1841. на Љубану је боравио геолог Игор Коваљевски из Петрограда и писао о Комовима, Љубану и Љубаштици—каже Василије-Васо Јојић. Коваљевски се дивио бојама и разноврсном цвијећу и тада записао да је ова планина “са букетом од брилијаната”, а испирајући пијесак на ријеци закључио да је она богата златом.

- Долазили су а и сада долазе биолози, планинари и туристи из свијета—они који воле планину. Овдје има мјеста за свачију душу и сваки поглед—каже Јојић.

пашњаци на Љубану су окићене цвијећем простртим као тепих извезен дјевојачком руком.

- Били су овде катуни, сада их има само неколико. Била младост, пјесма и живот—каже нам Ковиљка—Лутка Лабовић из Краља, која је још остала са својим стадом на Љубану.

Пуста је ова гора и планина и није више као некада. Долазили су овдје странци Чеси, Пољаци, Словенци, били на Љубану и пели се на Комове. Прије неколико година склизнула је низ комске стрмине

једна дјевојка из Словеније, а њено друштво је отишло и оставило је да виси над комским понором. Три ноћи и три дана чувао је Миро Пајов Лабовић да је не поједу гаврани—каже Ковиљка напомињући да она воли ову планину.

- Ту сам, слушама како тече вода и ћути гора—каже Ковиљка.

Поред природних љепота има се овдје још шта видјети, а свако ће ти испричати по једну занимљиву причу.

Жути гора од самоће, више него од времена, али се живот, какав такав, на Љубану и даље одвија. Стигли су управо планинари из Словеније и праве хербаријум од јесењих боја Љубана и, како сами кажу, уживају у љепоти и миру окружени тишином која грије срце.

Ово је мјесто добиле име по љепоти, а Ви ако не вјерујете дођите и увјерите се сами, ми гарантујемо да се нећете покајати.

Детаљи са Комова

Љубан

ПИСМО ИЗ МАТЕШЕВА

Кора хљеба у торбици

Пише:

Миодраг М. Милошевић

Путујући за Подгорицу, преко Лијеве Ријеке, мислим о нашим мајкама и бабама које су овуда пјешачиле. Видим их како у расвит замичу прањавим друмом. Увијек у црним (овдје се кратко живјело а много и дуго умирало), рано остарале, благе и добре, журе за Подгорицу и Котор, да купе цак соли. Са њима ће у Пећ. Из Пећи, са цак брашна, у Матешево. Колики пут, за мрву хљеба! Колики умор! Хоће ли се икада одморити? Је ли довољна вјечност? Има ли милости за њихове напаћене душе? Каква је то страшна упорност која их је одржавала на путу гладне и жедне, док их бије киша и студен, пржи сунце? Колико корака толико и брига. Сваку стопу су натопиле сузама и знојем. Па ратови. Стизале су до сваког разбојишта, са тврдом кором хљеба у торбици. Хранитељке и видарице. Тјешитељке и заштитнице. Брижне и њежне. Све су знале, јер су морале да знају, јер су на нејаким леђима носиле сав терет неправедног времена и живота. Без њиховог умијећа угасила би се огњишта. Живот би се изродио и изгубио сваки смисао. Ту племенитост, просту и срдачну, то што је гријало и најтврђа срца, проносиле су свијетом као да су их анђели учили. Добре наше мајке, биле су непревазиђени умјетници живљења, говори Брат у дугим и црним

ноћима, када Матешево изгледа као пусто острво испред суморног и страшног неба. Сами смо и причамо да се спасемо:

Један од највећих умјетника, којег сам ја знао, била је моја мајка, каже ми Брат.

Улијећу живљења и трпљења, стицања и губљења, неузношења у побједи и непонижавања у тешким часома, тихом радовању и још тишем жаловању учили су је живот и историја. Од рођења понијела је тежину и величину

научила је после смрти мужа, који је умро млад, а она, још млађа, остала сама са троје преостале дјеце.

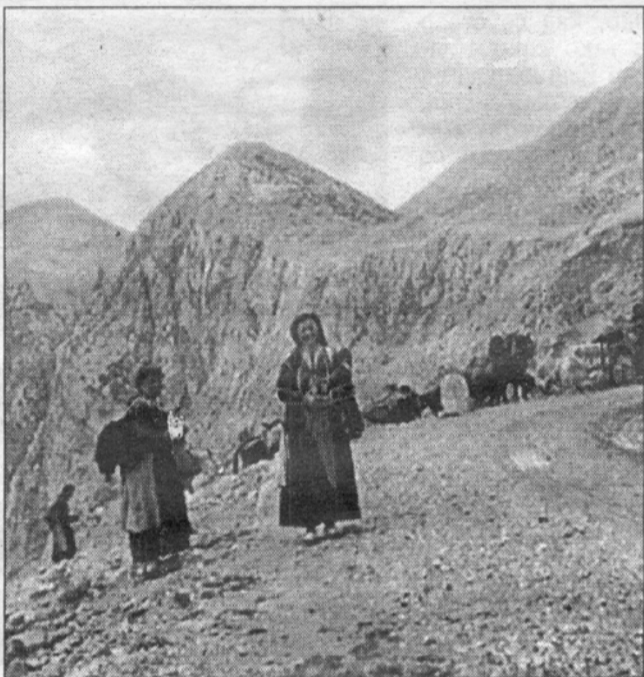
Да тка и везе научила је сама и то је радила боговски. Без узора и учитеља, без упутства и негледања старијег (у себи је, од почетка, носила старост као мудрост и непоновљиво искуство) стварала је облике и шаре којима се и тишина радовала. Стварала је сама. Као Бог.

Да стиче и губи научила ју је ватра. Једну кућу запалили су Италијани. Другу: запалила је струја. Ову другу једва је преживјела. И ја са њом.

На зиду те друге куће, у којој сам рођен, на зиду супротном од мог кревета који ми је од рођења намијенила, стајала је њена тканица. Велика, скоро, колико и читав зид. На црној подлози кочоперила су се два пијетла у црвеним и правоугаоним знацима. Не вјероватна комбинација Пикаса и Шагала свако вече ме испраћала у сан и ујутро дочекивала, пунећи дјетињу душу осјећајем простора у ком се борба и љепота стварања прожимају до космичких размјера.

Изгорело је све то. У трећој кући умрла је тихо, не помјеривши ни своју сјенку. Недуго после њене смрти, из темеља изгореле куће, никла је бреза. Њено тијело сахранили смо на гробљу, које се чудно зове, Међуводе...

Гаси се још једна прича у глумим ноћима матешевским. Једна од хиљаде. Док дишемо црну траву и тражимо узрок несаници шуморе брезе. Хиљаде листова. Бдију бијеле брезе изнад нашег сна. Лете бели анђели изнад Матешева.

читаваог народа који је овдје с муком стицао право да живи.

Имала је три брата учитеља, који су је научили да чита, пише и плаче. Најстарији јој је умро на рукама, у мукама. Најмлађи, којег је највише особила, стријељан је на Брезе, код Колашина.

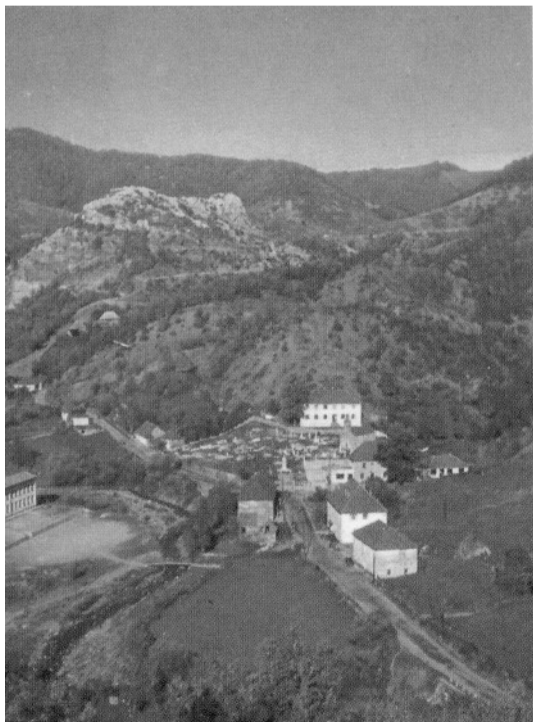
Да тужи, као мало ко у нашим тужним крајевима, научила је сахрањујући три дјетета.

Д: „преузме кућу на себе“

НА КОМОВЕ НА ИЗВОРУ

На Комове на извору,
Чекам с драгом рујну зору.
- Леле мене, дани млади,
И пољупци на ливади!
Ти си мала као и ја:
За Комове мераклија.

У младости док сам пјево,
Јечало је Матешево.
Још ме једна мала куно,
Комовима кроз катуне.
Да ли ће се комске сеје,
Кроз времена сјећат мене.

ЛИЈЕВА РИЈЕКА

ОСТАДЕ МИ ЉУБАВ КЛЕТА

Остаде ми љубав клета,
Испод Кома започета.
Мој драгане, преко Кома,
Мислиш ли ме водит дома?

На Комове у стијене,
Мала моја чека мене.
Везак везе, овце чува,
Планински је вјетар дува.

ВАСОЈЕВКА СВАКА ФИНА

Васојевка свака фина
Без пудера и кармина.
А која се карминише,
Васојевка није више.

Ој ђевојко Васојевко,
Што ме гледаш попријeko.
Што ме гледаш попријeko,
Нијесам ти ништа реко.

Ој ђевојко Милијана,
Прошетај се планинама.
Прошетај се по оној коси,
Ко некада са мном што си.

Милијана слатко пиле,
Од горске си љепша виле.
Од горске си љепша виле
Ал' нијеси од Радмиле

Гледала сам с Кома плава
Како вјетар замотава
Гледала сам град Беране,
Тој вароши нема мане.

Кунем ти се ој ђевојко,
Пољубићу твоје око.
То лијепо око твоје,
Ранило је срце моје.

Ој ђевојко што се смијеш,
Кад пољубит не умијеш.

Ој ђевојко дођ овамо,
Не могу те гледат тамо.
Не могу те гледат тамо,
Јер ми срце вене само.

Мала моја без промјене,
Заборавет немој мене.
Ако си се покајала,
Поврати ми прстен мала.
Успомене враћам цијеле,
Недам прстен с руке бијеле.